

1790 Stanisław August Potomoczenie listu.

TŁOMACZENIE LISTU

STANISŁAWA AUGUSTA KRÓLA POLSKIEGO

DO

FRYDERYKA, WILHELMA KRÓLA PRUSKIEGO

Dnia 29. Marca R. 1790. pisanego

M O S C I P A N I E B R A C I E

XVIII. 2-532

„ Już pewnie jest wiadomo WK Mci, że Seym *Polski* jednogłośnie postanowił szprzymierzyć Rzeczpospolitą Naszą z W. K. Mością bez zwłoki, y bez domagania się poprzedniczey umowy Handlowych punktów, które są w rostrząsaniu między W. K. Mością y Nami „

„ Jm bardziey też Handlowne Punkta istotnie są ważne dla Nas; tym bardziey W. K. Mość racysz cenić pośpiech okazany do łączenia się z W. K. Mcią wolnego y Zaczego Narodu, spuszczałcego się jedynie na sprawiedliwość ofobitą znanego Charakteru W. K. Mci „

„ Z takim Królem, jakim jesteś W. K. Mość, droga naypewniejsza być powinna udawać się w prośt do Niego, z proźbą, abyś ważył na Szali sprawiedliwej duszy swoiey odwoływania się Narodu, który mu całkiem daie przyiaźń swoję, a gruntuie swe uzalenia na iafnych *Traktatowych* wyrazach y na Siedmnafoletnim cierpieniu. „

„ Ten Narod wystawił sobie obraz Panującego *Fryderyka Wilhelma* taki, że gdy doięga Przodkow we wzyftkich infzych gatunkach Sławy, jeden sobie zechce przywłaszczyc ofobliwie, wielkość swoję zafadzając wyżej nad okrepne maxymy tych, którzy dobro swych Kraiow nigdzie indziey nie upatrują, iak w szkodach Sąsiadow. „

„ Nie możesz, Królu, nie wiedzieć, wiele to przewidywać należało zatrudnień, mających się przeciw tey rezolucyi, którą przedsięwziął Seym *Polski* dnia 15. tego Miesiaca, a przynaymniej onę spóźnić. Atoli wszystko się ufunęło przed tą jedną myślą, że to z Tobą, Królu, mamy do czynienia. „

„ Rzekłem do Narodu Mego: że udam się ofobicie do W. K. Mci; Ze Mu przełożę Prawa, skargi, i żądania Mego Narodu: a natychmiast Seym cały bez podziału głosow wyrzekł: Stańmy się corychley Sprzymierzeńcami tego Króla nader zapewne prawego, nader prawdziwie Wielkiego, niżeliby chciał korzystać przeciwko Nam z ufności, którą w Nim pokładamy. Rozkaże On pewnie Ministrom swoim zaradzić iak nayprędzey szufznym Skargom *Polaków*; powie On: chcę, aby odtąd *Polacy* nieznali ucisku nieuszlego y dokuczliwosci; chcę, żeby byli kontenciy, ponieważ się ogłofili być memi przyiacielami. „

„ Jeżeli mówiąc do Mego Narodu pozwoliłem sobie rokować listowi Memu pomyslnego skutku, rozumiałem, że przez to samo hołd oddałem cnotom W.K. Mci. „

„ W takich Sentymentach będę się zawsze szczylił nazywać się

Wafzey Królewskiej Mości
Dobrym Bratem y Sprzymierzeńcem

STANISŁAW AUGUST KROL. „

Tłumaczenie Listu FRYDERYKA WILHELMA Króla Pruskiego w odpowiedź na List poprzedniczy z Berlina dnia 11. Kwietnia Roku 1790.

MOSCI PANIE BRACIE

„ Odebrałem przez ręce Xiążęcia *Šabtonowskiego* List W. K. Mci, pod dniem 17. Marca do Mnie pisany, w którym odwołujesz się W. K. Mość do Moiej ofobistey rzetelności, aby zaspokoić krzywdy w handlu, które Narod *Polski* od *Prus* ponosić mniema. „

„ Pochlebia Mi ufność, którą Mnie W. K. Mość zaszczycał, do której uprawniedliwienia nie ia z moiej strony nie opuścę. Atoli proszę W. K. Mości y Narodu, zachować też samę sprawiedliwość y bezstronność, które y odemnie żadaś, względem mnie y mego Kraiu, y aby zważone były na Szali równey, prawdziwe okoliczności tey ważney, o którą rzecz iest, materyi. „

„ Gdy sobie raczysz W. K. Mość przypomnieć wszystko to, co się stało od czasu ustąpienia *Prus Zachodnich*, nie możesz nie przyznać, że ciężary y szkodliwości, które Handel Narodu *Polskiego* na *Wiśle* y do *Morza Bałtyckiego* może trudnia, biorą iedynie swój początek y źródło ztąd: iż w czasie ustąpienia *Prus Zachodnich*, Miasta *Gdańsk* y *Toruń* były z niego wyłączone, lubo w pośrzedku *Prus* znajdujące się; y że okoliczności wymagały zrobić w R. 1775. konwencyą Handlowną między *Prusami* y *Polką*, z mocy ktorey wszystkie Towary, które Narod *Polski* do *Gdańska*, lub z *Gdańska* prowadzi, były nałożone, takąż samą opłatą 12. od sta, iaka iuż za panowania *Polskiego* wybierana bywała. Jeżeli w wybieraniu iey wkradły się *Abusus* przez obchodzenie się Celników, czego niemniej poddani *Pruscy* doświadczaia w *Polszcze*: Ja, iako y Król moy Porzednik, staraliśmy się poprawiać one ile możności, w przypadku skarg zaniešionych. Nadewszystko, kazałem zniżyć Taxę produktów *Polskich* do ich prawdziwey wartości na *Komorze Eordonu*, y kazałem zmniejszyć na trzy od sta *Cło Tranzitowe* na wszystkie Towarach, ktore Narod *Polski* z *Zagranicy* lądem y przez Moy Kray zprowadza. Zrobiłem nadto to, czego żaden Panuiący ieszcze niezrobił, y czego nawet Narod *Polski* wyciągać niemógł. Zniołem pobor *Cła* y opła-

ty na naywiększey części produktow y Towarow, które Litwini do Prus Zachodnich y do Moich Portow w Krolewcu y Memelu prowadzą, kassuiąc Komory Celne, które były od wiekow na granicach między Prussami y Litwą. „

„ Rozumiem więc, iż zrobiłem wszystko, y więcey nawet, niż wyciągać po Mnie można, aby ułatwić Handel Narodu Polskiego przez Moie Kraie. Może być ten handel prowadzonym bez żadnego poboru do Miast Moich Krolewca y Memelu, a z opłatą dwóch od sta przez Miasta Moie nadmorskie *Ełbląg y Sztetin*. Jeżeli Handel, który *Polacy* chcą prowadzić do *Gdańska*, jest obciążony opłatą 12. od sta, to jest naturalny y konieczny skutek bycia dawnych Cel *Polskich*, konwencyi R. 1775. y położenia miasta *Gdańska*. Niemożna sprawiedliwie wyciągać po Mnie tego, abym przypuścił do takich samych Taryff y takich samych dobrodziejstw, iakie własne Moie mają Miasta, to Miasto, które całe jest otoczone moim Kraiem, a nie należy do niego, y którego mieszkańców przemyoania y dokuczania Magistratu, tyle mu złego robią. Czuję Ja, że Narod *Polski* ztąd cierpi *indirecte*, ale to jest jego własną winą, a nie Krolow *Pruskich*, y powinien on sobie przypomnieć, że niemniey mu dokuczalo monopolium Handlu *Wislanego*, które Miasto *Gdańsk* przywłaszczyło sobie w czasie panowania *Polskiego*, z krzywdą innych Miast *Pruskich*. Ta wada nie może przestać być wspólna Handlowi, który *Polacy* chcą na *Wiśle* y z *Gdańskiem* prowadzić pōty, póki Miasta *Gdańsk y Toruń* zostaną oddzielne od Mego *Territorium*, którym są zupełnie otoczone, a zwłaszcza pierwsze. „

„ Dla usunięcia tey szkodliwosci, nie mogącey być poprawioną inaczey, kazałem proponować WKMcii y zacnemu Seymowi, aby zrobić zemną nową *Tranzakcyą*, przez którą zmniejszyłbym Gło ustanowione na *Wiśle* 12. od sta, na cenę tak mierną, że Narod *Polski* mógłby być z niey zupełnie content, y żądałem, aby w nadgodę wielkiey straty, którąbym w moich Celnych Dochodach ponosił, ustąpiono mi Zwierzchnictwa nad Miastami *Gdańskiem y Toruniem*, które przez swe aktualne położenie należą do *Territorium Prus Zachodnich*, y które podczas ustąpienia tego Kraiu, były excypowane, z przyczyn tylko partykularnych y mało ważnych, Rozumiałem, iż mogę takowe propozycye podać y nie być posądzonym o widoki nieprawiedliwe powiększenia się y ambicyi; ponieważ obydwia Miasta *Gdańsk y Toruń* są w pośród moich Kraiow położone, y że ich zwierzchnictwo nieprzystoi, tylko Właścicielowi *Prus Zachodnich y Sprzymierzeńcowi Polskiey*, które daia Mu powiększenie sił równie potrzebnych *Prusom y Polscze*; ponieważ nic cale nie czynią Rzeczypospolitey *Polskiey* y raczey trudnią y obciążają Handel Narodu *Polskiego* przez opłaty ustanowione, y ponieważ zmniejszając te opłaty, byłbym utracił dochodu rocznego, a to pewnego 200,000. *Talarow*, któreby Narod *Polski* niewątpliwie zyskiwał w swym Handlu na zmniejszeniu Cel *Fodonu*, bez nadziei iakieykolwiek dla mnie znalezenia równego zysku w nabyciu Miast *Gdańska y Torunia*. Gdyby WKMość był na tym stracił iakie dochody przypadkowe, byłbym nieochybił nadgodzić one WKMcii. „

„ Niepowiniennem był więc spodziwać się, że tę wspomnioną propozycyą Seym przyimie tak przeciwnym moim niewinnym y uczciwym widokom y prawdziwemu dwóch Państw Interesowi. Mniey ieszcze

prz ewidować mogłem, iż Monarcha tak dobry Patriota, y tak oświecony, jak WKMość, będzie się temu tak mocno opierał, jak WKMość czyniłeś. Przyznaę się, iż innego wcale od Seymu spodziewałem się przyjęcia: ale skoro się dowiedziałem, iż ta propozycya, w ktorey w istocie tylko o zamianę bardzo pożyteczną *Polszcze* chodziło, nie była przyjemną WKMcii y Seymowi, rozkazałem Ministrowi Memu Panu *Lucchesiniemu*, one odłączyć, y prześłać tylko na zawarcie prosto *Traktatu Związkowego*. Obowiązany jestem WKMcii, iż zalecałem Narodowi swemu zawarcie tego *Traktatu*. „

„ Wielce ten związek sobie cenię, y mam za honor być Alliantem Narodu tak Szlachetnego y walecznego. Niewątpię, iż ten Narod będzie umiał równie szacować związek ze Mną, y że uzna z tego, co zrobiłem, y co mi ieszcze zrobić zostaje, aby ten uczynić pożytecznym y dogodniejszym obydwum stronom. Gdy Wasza Krolewska Mość żądaśz odemnie dalszym roztrząśnien y ułożen względem Handlu, przychylić się do tego nieomieszkać z wszelką dobrą wolą, łatwością y sprawiedliwością, ktorych wyciągać po Mnie można. Ale spodziewam się, iż z strony *Polskiej* też sama będzie powolność, y że nie będą wyciągać po Mnie zezwoleń niepraktykowanych podług natury rzeczy, nawet dla samego Narodu *Polskiego*. Przychylię się do roztrząśnienia trwającego *Traktatu Handlowego*, lub do zrobienia nowego, mogąc z pewnością przewidywać, iż uznane będzie wkrótce, że uczyniona odemnie propozycya nadgródzenia zmniejszenia znacznego Cel Moich, jest y będzie zawsze jednym środkiem sprawiedliwym y podobnym do postawienia Handlu *Polskiego* w stanie iak być może naybardziej pomyslnym, y jednym z pierwszych w *Europie*, y że nieproponowałem ustąpienia, ale zamianę, cały pożytek stronie *Polskiej* przynoszącą, ktoraby Moie Dochody zmniejszyła, y tylko służyłaby Mi mogła do zamknięcia wstępu do Kraiow Moich, ich zmocnienia wewnętrznego, y zrobienia Mnie tym pożyteczniejszym *Polszcze* Alliantem. „

„ Rozumiałem, iż Mi należało wnieść w te szczeguły y przełożyć W. K. Mci te uwagi, nad ktoremi nie tyle zdaie Mi się, ile tego godne były, zastanawiano się w *Warszawie*. Spodziewam się ieszcze po Przyjaźni y wysokim świetle WKMcii, że roztrząśniesz y zważyśz te uwagi, tym duchem sprawiedliwości y przeczności, ktore Go charakteryzują, i że użyjesz ich WKMość ku dalszemu oświecaniu swego Narodu, y rozpedzenia przesądow, ktore dotąd kładą tamę prawdziwym y wzajemnym pożytkom dwóch Narodow. Jestem z uczuciem przyjaźni y doskonałego szacunku

Waszey Krolewskiej Mości

Dobrym Bratem y Sprzymierzeńcem

FRYDERYK WILHELM KROL. „

XVIII. 2. 532.

<http://rcin.org.pl>

3304

F

XVII. 2. 532